

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 30րդ տարեշրջանի (1914 զոհոստոս-1915 յուլիս) բաժնորգադինն է 20 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ, ԿԱՆԻՍԻԿ: Ամսական բաժնորգադինն է 2 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանգ. Նամակ կամ դրամ չի պահանջուի.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

Լ ՏԱՐԻ
ԹԻՒՆ

1915 ՅՈՒԼԻՍ 14 ԴԷ.
(2.Տ. 1915 Յուլիս 1)

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերագրանել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 անգին կարծէ. 1 գլխագիրը 2 անգին:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ԱՐՄԵՆԻԱ”
ԼԱ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ

(1915 ՕԳՈՍՏՈՍ — 1916 ՅՈՒԼԻՍ)

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 զոհոստոս-1916 յուլիս) բաժնորգադինն է 20 ֆրանգ (4 տուրք ամբողջական կամ 7 տուրք և 50 կպկ. ուսական) ամէն տեղի համար, ի բացում առաջ թիւրքիայի և Պարսկաստանի, ուր կը գրկուի կէս բաժնորգադինով, այսինքն անբողջ տարեշրջանին համար 10 ֆրանգ բաժնորգադինով: Կարելի է բաժնորգադինով նաեւ քանի՜ ամսի համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանգ (40 սէնթ = 75 կպկ.): Հաշտելով, կամ 1 ֆրանգ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար:

Յայտնի է արդէն թէ անոնք որ «Արմենիայի Օժանդակ» արձանագրութեամբ են մեր հրատարակած Օժանդակում լինող Կանոնադրին համեմատ, ի բաւարար կոչուած իրենց անհատական տուրքները, քանի՜ անգին համար որ ուզեն, իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ գրուելով և կէս բաժնորգադինով, այսինքն ամբողջ չրջանին համար 10 ֆրանգով կամ ամսական 1 ֆրանգով կարելի է նաեւ Օժանդակին նշանակած բաժնորգի հասցէին ուղղակի գրելով թիւրքիայի 42½ ֆր. (2½ տուրք) բաժնորգադինով:

Մ. ՓՈՐՓՈՒԹԵԱԼԵԱՆ ՀՐԱՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

	Ֆր. սնդմ.
Ս. Հայ գիւցաղանձի մը	
Բ. — Է. (Սպառած)	40
Բ. Թիւրքիայի Հայերն եւ իրենց գրադրներ (Գրեց Մ. Աւետիսեան)	50
Թ. «Արմենիա» յուշարար (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրժ.	20
ԺԱ. Թանու թագաւոր	20
ԺԲ. Նմանքներ Մ. Փորթուգալեանի գրած ստանաւորներն	15
Ժ. Մի պատկար նայեցեալ (Պոլիարիսի Յեղափոխութեան ծագման պատմութիւնը)	1,40
ԺԴ. Մի գաղտնիք	20
Մարտիկէն դուրս գրկելու փոստի քը կը վճարուի հրատարակողէն:	

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Աղբ. Նամակ Հայաստանէն (Վան). — Հայկական բանակը Ս. Էջմիածնում. — Շատախի Հայերի քաջութիւնը. Ռուս զօրքանակը Թիւրքամաստանի մէջ. — Հայերը Թիւրքիայի մէջ. — Պոլսու Նուպար փաշայի հետագիրը. — Պատուանշան Պոլսու Նուպար փաշային եւ իր երէց արդիին. — Մանափորձ Եգիպտոսի Սուլթանին վրայ. — Տեղական. — Ֆրանսիայի Հայ կամաւորների կեանքէն. — Ազգութիւնների համաժողով փարիզի մէջ. — Բոլնիսի խոստացումը ինքնավարութեան համար. — Կացութիւնը Կ. պոլսի մէջ. — Տարտանդ. — Համերոպական պատերազմը. — Ծանուցումներ:

Ա. Զ. Դ.

Ներկայիս պատիւ ունինք ծանուցանելու Մարտիկի Հայ Գաղթականութեան որ յառաջիկայ յուլիս 22ի հինգշաբթի օրը, ճիշդ ժամը 3ին յետ միջօրէի, Բնդհանուր ժողով պիտի գումարուի՝ գաղթականութեան Ազգային գործոց վարչութեան և Մ. Մատթան մատակարարութեան առթիւ իւր նախաձեռնութեամբ պատրաստուած ներքին մի կանոնադրի ընթերցման և վաւերացման համար, տեղւոյս Մ. Մատթան մէջ:

Վանայի կը հրաւիրուին բոլոր այն Հայ ազգայիններն, որոնք հաստատուած են Մարտիկի մէջ առ ներազին երեք տարիներէ ի վեր և ընտանիքի տէր են:

Ի նկատի ունենալով խնդրոյն կարեւորութիւնը, կը սիրենք յոտով որ ամեն ոք պիտի բարեհաճի ժամագրութիւնն յարգել և ներկայ գտնուիլ այն ժողովին:

Ի գիմաց Հայ. Գաղթ. Բնդհ. Ժողովոյ Առնչապետ Մ. ԹԷՔԷՆՆ

Առնչապետ

Վ. Ե. ՎԱՆԻՆԻ

ՆԱՄԱԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ

Վան, 14/27 մայիսի

Բեմականի եւ խոսքի կատարող կաթիլը

Գաղաքը գրաւուած է. վանեցիկները աղաւաղուած են քաջութեւ երկրաւ:

Ներքին իսկ մատով ցոյց են տալիս ու անկեղծօրէն ծայրուած են թնդանթներով գոռոցներից ազատուած այդ անմեղները:

Սյուրբը հրաշալի է և գեղեցիկ. բայց կան և այլ խնդիրներ, որ նոյնպէս հարկաւոր է բաւարարել ու օգնել ժողովրդին:

Առաջին պահանջը բժշկների կարիքն է: Վանում մարդիկ մեռնում են թեթեւ հիւանդութիւնից կամ վէրքից, բժշկների պակասութեան պատճառով: Հրապարակի վրայ է միայն դիտորդ Ալեք, ամերիկացի, որի վրից է կախուած իրենց հիւանդանոցը. տեղական ինքնապաշտպանութեան հիւանդանոցում ևս աշխատանք ունի: Պարզ է, որ այլ ևս մի շոյ չպիտի ունենայ այցելել աղաւաղականութեան հիւանդներին, հակառակ նրան, որ կարիքը մեծ է և խնդրողների թիւը օր օրին մեծանում է:

Սարսափելի է, երբ մարդ այցելում է վանի շրջակայքից հաւաքւած գաղթականներին, որոնք տեղաւորուած են վտրք սենեակներում 21.30 հոգի, որոնցից համարեա ամեն օր մարդ է մեռնում:

Երբ շոքերը սկսեն, հաւանական է դրանց մէջ տարածւի և՛ տարաւորութիւն հիւանդութիւն ու բարբաւրութիւնից աղաւաղած այդ ժողովուրդն էլ կատարել հիւանդութիւնների պատճառով:

Անհրաժեշտ է հաւանական պըտուում է գաւառական ուսուցիչների շարքը, և կան մարդիկ, որոնք ծայրական ֆորմուլ են դարձրել այդ, բայց եթէ նոյնիսկ այդ գաղաւաղականութիւնն էլ մէկդի գնենք, որ և բժշկ այստեղ ամիսը 300.400 ուր. փող կարող է ստանալ, մի գումար, որով կարելի է բաւարարուի:

Անհրաժեշտ են նաեւ տանիտարներ: Պարզ է, որ ամեն մի թեթեւ բանով եթէ բժշկը զբաղւելու լինի, այդ կը նշանակէ, որ ահագին թիւով բժշկներ կը հարկաւորուեն մի բան, որ անհնար է ներկայումս գտնել:

Մեր գլխութեան քոյրերը, եթէ իսկապէս զոհաբերող լինին, եթէ

իսկապէս գործում են գաղափարաւորութեան հոգի վրայ, այս դէպքում պէտք է, որ շատերը յանձն առնեն զայլ վան, գնալ այլ գրաւած քաղաքներ, ուր կարիքները մեծ են, և ուր նրանց գործն էլ իսկապէս արժանի կը լինի զնահատութեան:

Նրանք թող չվախենան, վանում կը գտնեն տանելի պայմաններ ամեն տեսակէտից:

Հարկաւոր է ինտելիգենտներից կազմել մի մարմին, և նրա տրամադրութեան տակ զնեղ գէթ մեծ քանակութեամբ սպիտակեղէն և դանդաղ հասարակ շէնքէններ, ու զրկել վանի շրջանը, օրինակ Սրաւա, Բերկի, Արճէշ և այլուր: Ուստի իր տեսակէտից կարծում եմ նեղութիւն չեն կրի, բայց ինչ վերաբերում է հագուստեղէնին, կարիքը շատ է մեծ: Ճանապարհին մեղ պատահած կանայք, երեխաներ, մարդիկ ուղղակի մերկ էին, և մեղ տեսնելիս չէին իմանում ինչպէս թաքնուի:

Վանից յոյսը պիտի կտրուի. նախ միջերը չկայ, երկրորդ՝ տեղացիները իրենք քայքայուած են տնտեսապէս: Ուրեմն այդ գործը ևս պէտք է ձեռնարկէ կենտրոնական Բիւրօն:

Այդ մարմինները կը ցուցակագրեն գոհացողների թիւը, տնտեսական ֆուտուր, յետոյ աշխատանքներ կը կազմակերպեն, անգործներին և սղանաւոր շանեցողներին եղածից բաժին կը հանեն ու այսպիսով կատարած կը լինին մեծ գործ:

(Հորիզոն)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿԸ

Ս. Է. ԶՄԻՐՆՈՒՄ

ԹԻՒՆԻ ՏԱՐԱԳԷՆ.

Հնագործան Նախատանկայց Մայր Ս. Ս. Էջմիածինը իր անթիւ ապրած պատմական օրերից մինն ևս անցուց այս 1915 թ. ապրիլի 16ին, հինգշաբթի օրը: Ի սփիւռս աշխարհի չաղ եկած կամաւոր մարտիկներից կազմած մի մեծ և ամբողջ գումարտակ՝ հետիոտն և այլու՜ն՝ բանակ դրա Պետրոսեան Հոգեւոր ճեմարանի հաւաքին խիստ ընդարձակ բաժնու: Այս բաժնի երկու ծովային եղած կեցած էր հետիոտն գնդի երկու ծայրում երկու հե-

ձեռն զորակալներն երով, մեկը քաջադէմ առնացի քաջանայ, միւսը մի քայլ մտաւորական տղամարդ, երկուսն էլ ունէին կրծք-Պերին չորս-չորս մէկու, իսկ քաջանան զինն ունէր սե կամիւրակաւ և հագել էր փոխարէն սեի՝ ռազմական գոյն՝ ձերմա-կազորի վերաբերու. քաջանուն շատ տպաւորիչ էր:

Գրօշակներն թիւը հինգ էր, բոլորը ազնիւ մետաքս, գեղեցիկ ձեռագործ, չորսը կարմիր, իսկ հինգերորդը վիթխարի, բարձր, հաստաձող. ընդհանուր բանակի դրօշը եռագոյն էր՝ կարմիր, սպիտակ, կանաչ, սքանչելի, գեղանի գործ, ոսկե-դօծ չփռ ծաղկերով, զարդերով և ուռներէն, հայերէն արձանագրութեամբ՝ ԱՐՄԵՆԱՆ՝ կայսր Պրոմիլնա: Զօրս կարմիր դրօշ-ները խաչազարդու էին, իսկ մեծ եռագոյն դրօշը վրայ կար սրածայր եռանկյունի քառակուսի: Բանակը չլրացուած էր հոծ բազմութեամբ, պատանիները բարձ-րացել էին ձեռնարանի պարտէզի ծառերի վրայ, ելէքորակաւ սիւներին, գպրոցական շէնքերի կտուրները, երկու յարկի պա-տուհանները լիքն էին Արեւմտեան բակում շարած են աղբիւրի մօտ տասնաւոր սալ խոհանոցներ, որոնք արդէն վաւերած կե-րակուր են եկում: արեւելեան մեծ բակում կազմ պատրաստ են հարկուրուր խոշոր, պաշարակիր և մթերակիր սալեր, երեւում են կարմիր խաչակիր սանիտարներ: Կա-մաւոր զօրքի տեքը պարկեշտ է, գի-տակցական, խոհուն, աւայդ, դարձ, ի հարկէ բոլորը առողջակազմ, շատերը առ-նայի և շատերը ծաղկափթիթ հասակում, բոլորը խիստ համակրելի դէմքեր, կային շատ զեղեցկազոյն տիպեր: Զինուորները հրացանների փողերը մտցրել էին յատմիկի և թարմ կանաչի ճիւղիկներ, ընդհանուր տեսարանը ակնապարար էր:

Բանակը ժողովել էր այդ ժամին ռազ-մի գաղաւթ ուղևորելուց առաջ ազօթելու. ինչ որ առաջարկ վայրկեան, ազօթելու Բրիտանացի Նիկոլայուս Բ. կայսեր մեծազապգիւրն կենդանորոյն համար, մարդասէր Խոստատանի համար, ստանա-լու Հայոց Հայրապետի Ս. Էջմիածնի օրհնութիւնը:

Ղաղաղեցին զանգերը, կաթողիկոսը միաբանութեամբ եկաւ ձեռնարանի բակը, հնչեց «Ալմենազօր Աստուծ» շարականը, զգեստաւորած եպիսկոպոսը անընդհատ պտտում և խնկարկում էր բանակը. խոր-հրդաւոր բոլի:

Պարթև՝ Մեծ և Սուրբ Գրիգոր Լու-սաւորչի Գաջակալը կանգնած է բաց երկնքի տակ Աստուծոյ առաջ, մեծագործ Գեորգ IV լուսաւոր փարոսի պարծանք կոթողի բուրաստանում: Վսեմափառ, երկնակատար Արարատը արձանացած է մօտ հորիզոնում: Գարնանային շոյող արև, քնքազոյն կանաչ և աւետաքեր յաս-միկ ծաղիկներ գունաւորում են զբա-ւիչ տեսարանը: Այստեղ երևում է որ-պէս մարմնացած անուրջ, խոր դարերից իրականացած երազ՝ մի ամբողջ: Մեծ հայկական բանակ, գինահոտ, փողփողիւն դրօշներով, հետիոտ և սլորածի դուռնա-րակով:

Պարթևաստարաս Հայրապետի աւեր դեմքը փայլում է. բոցավառ խոշոր աչքե-րը ճառագայթ են. վեղարի ադամանդեայ խալը փայլում է պայծառ արևի շողերից, այդ բոլորին ամբողջ հայ ազգի հոգին և շունչը գումարած է նրա մէջ. նա հե-ղաբար, անկուռ, հերոսաբար կրում է այդ հոգին:

Պրծաւ մաղթանքը, ծովածաւալ բազ-մութեան հայկազգե ուղղած է դէպի պարթև Հայրապետը: Վեհի դէմ խոնարհ կանգնած են հսկայատիպ, համեստագորով հրամանատարները:

Ն. սրտառուչ, ջերմեանդ սողթելով Ամենազօր Աստուծն, կայծակնամաքուր

մարգարէի ոգեշունչ շնչով և աւելնով արտասանում է. «Քանի որ նրանք մար-դասիրութեան սանձանից անցել են եւ անխնայ կոտորում են, դուք էլ գնացեք...»

Ծունկ խոնարհած սպայակոյտը թեթե-ւացած խղճով և սրտով ոտի կանգնեց և սրտագին համբուրեց Հայրապետի աջը. ուժգին էր և հզօր՝ Վեհի ճառը:

Վեհափառի ճառին պատասխանում է

գլխաւոր զօրավարը. ապա միայն սպայա-կոյտը համբուրում է Վեհի աջը և ըն-դունում օրհնութիւնը, Վեհը խաչակնքե-լով մեկնում է: Զօրքը զինուորական չփռ ձեռքով և կանոնաւոր շարքերով շարժւում է դէպի ուղղաձիգ խճուղուց Արարա-տեան դաշտից դէպի Մասիսի միւս երեսը աւջնելու. նրանց ճանապարհ են դնում խանդավառ կեցցէներով և արցունքից արաքւող աչքերով:

Ն. Վ. Տ. Ա.

ՇԱՏԱԽԻ ՀԱՅԵՐԻ ՔԱՂԱՔԻԹԻԻՆԸ

Շատախի Հայերը 53 օր դիմա-դրած են քաջութեամբ բազմաթիւ զինուած Գրգերին և Տաճիկներին: Այնք երբ կիմանան որ վանք պա-շարւած է և Հայերը նեղ դրութեան մէջ են, կորույնն անմիջապէս օգնու-թեան հասնիլ: Բայց որովհետեւ կըռ-ւող երիտասարդների թիւը բաւա-րար չէր, կորույնն իրենց կիները զինել ու իրենցմէ մաս մը փութալ վանք: Այդ ատեն արդէն վրայ կը հասնի հայ կամաւորների գունդը ջարդելով Գրգերին և մարդ կը զրկէ Շատախ, աւետելով թէ վան աղատւած է և թէ իրենք Շատախ-ցիներին օգնութեան կազան: Ասոր վրայ Շատախի Հայերը ողևորու-թեամբ կը դիմաւորեն Հայ կամա-ւորներին:

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՐԱՆԱԿԸ ԹԻՒՐԳԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՉ

Պետրոգրադ, 4 յուլիս
Բասենի հովտին մէջ հրացանա-ծըղութիւն միայն եղած է: Գարա տէրպէնտի երկրամասին մէջ, մեր զօրքերը դրուեցին Տիամպէկ գիւղի արեւմտեան մասը:

Վանի լճի հարաւային ափին վը-րայ, մեր ջոկատներէ մին գիշերայն յանդուգն յարձակումով մը տեղա-հան ըրաւ Թիւրքերն իրենց գիւր-քերէն Բիսանսուի ձախ ափին վրայ և անոնց ստիպեց մասամբ նահան-ջել դէպի Սորբ:

Ուրիշ ռազմաճակատների վրայ փոփոխութիւններ չեն նշանակա-ւած:

Պետրոգրադ, 8 յուլիս
Նորչէնի երկրամասին մէջ, ռուս զօրքերի երկհարիւրեակ մը յան-կարծ յարձակեցաւ թիւրք զօր-քերի 2 երկհարիւրեակների (գում-բուների) վրայ և անոնցմէ 50է աւելի սպաննեց սուխնահար. մնացածները փախան:

Սվապալիքի և Շարիանտաղի երկ-րամասին մէջ, ընդարձակ ռազմա-ճակատի մը վրայ Թիւրքերի գոր-ծած ուժգին յարձակումը յետ մղ-ւեցաւ Մանազկերտի ուղղութեան մէջ:

ՀԱՅԵՐԸ ԹԻՒՐԳԻԱԻ ՄԷՉ

Կ.պօլսէն աքսորուած բազմաթիւ մտաւորական և ծանօթ Հայերէն մինչև այժմ ութ հոգի վերադարձ-ւած են Կ.պօլիս: Տ. Բիւզանդ. Բէ-չեան, կոմիտաս վարդապետ, Տօքթ. Թորգոմեան, Նարկիզէճեան և ուրիշ 4 նուազ ծանօթ Հայեր:

— Խարբերդի մէջ ամերիկեան միսիօնարական հաստատութիւն ե-լող «Եփրատ Գողճ»-ը իր երեք ծիւ-ղերով միտսին գոյցուած է. երեք փրօֆէսէօրներ՝ Տ. Թէնէքէճեան, Սողկեան և Պուճիքանեան, ինչպէս նաև ստորերէնի դասատու Տ. Աշոտ Եւսուֆ բանտարկուած են:

— Վերջերս Կ.պօլի մէջ ձերբա-կալուած է նոյնպէս կրթական տե-սուչ Տ. Քալանթարը:

ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՏԻ ՀԵՌԱՅԻՐԸ

Թիֆլիզի Հորիզոնէն.

Պօղոս փաշա Նուրարը, որին Ազ-գային Բիւրօի կողմից դիմում էր եղած կամաւորների նոր կազմելիք խմբերի համար դրամ խնդրելու ի հաշիւ նրա ձեռնարկած «Ազգային հանդանակութեան», մայիսի 28ին Պարիզից հեռագրում է հետեւեալը.

«Վարանդեանի հեռագրի հիման վրայ ես անցեալ շաբաթ ուղարկե-ցի կաթողիկոսին 15.000 ռուբլի վանի և Բիթլիսի համար. Եգիպ-տոսից կը ստանաք 10.000 ռուբլի կամաւորների համար. Ծաւում եմ, որ չեմ կարող ուղարկել աւելի, քա-նի որ Ազգային Հանգանակութիւնը շատ քիչ արդիւնք է տւել շնորհիւ որոշ տարրերի թշնամական դիրքի:

ՊԱՏՈՒԱՆՇՍՆ ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՏԻ ՓԱՇԱՆ ԵՒ ԻՐ ԵՐԷՅ ՈՐԳԻՒՆ

Ուրախութեամբ կիմանանք որ Եգիպտոսի Սուլթանը եգիպտական նորահաստատ պատուանշանների ա-ռաջին բաշխումը կատարելով, Նե-ղոսի մեծ ժապաւէնը (Grand Cordon de Nil) շնորհեց է Պօղոս փաշա Նու-պարին և «Առաջին կարգի պէյու-թեան» աստիճան՝ Առաքել պէյ Նու-պարին որ Սուլթանի անձնական քարտուղարն է:

ՄԱՀԱՓՈՐՉ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՍՈՒԼԴԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

Եգիպտոսէն կը հեռագրեն յուլիս 10ին.

«Սուլթանը աղօթելու համար մղկիթ գնացած միջոցին, պատու-հանէ մը ռումբ մը նետուեցաւ իր կառքի ձիերի ոտքերին ստի բայց չպայթեցաւ: Ստորագործը կըցաւ փախչիլ: Սուլթանը գնաց մղկիթը ուր իր աղօթքն ըրաւ և յետոյ, կէ-սօրէն վերջ, իր սովորական պտոյան ըրաւ:»

ՏԵՂԱԿԱՆ

Տեղիս հայ մատուռին մէջ կիրա-կի օր գոհարանական մաղթանք կատարուեցաւ վեհ. Գէորգ Ե. կա-թողիկոսի օծման տարեդարձին, ինչպէս և վանի և իր շրջակայների տունն առթով. նաև հոգեհանգիստ՝ սպաննուած հայ զինուորներին հա-մար:

— Գահիրէի Մանիսալեան վար-ժարանի հիմնադիր. առեւտր Մանի-սալեան քայրերը որոնց համար դըր-ւած էր Արմենիաի նախորդ թուին մէջ թէ 2 ամսի չափ Մարտէլ պիտի անցունեն, ինչ ինչ գծուաւ թիւն-ները պատճառով աւելի յարմար հա-մարեցին երթալ այդ ժամանակամի-ջացը անցունել Սիւրիի Լօզան քաղա-քը և հետեւապէս Մարտէլէն մեկնե-լան հինգշաբթի երեկոյ:

— Անգլիական «Բէնինսիլըր Էնտ Օրիանդալ» չափեռաւային ընկերու-թիւնը հնդկաստանի, Չինաստանի և Աւստրալիաի փոստը (mail) Մարտէլ-ի գծով տանել վերականգն լինելով, Հնդկաստան զրկուելիք թղթակցու-թիւնները կրնան յանձնուիլ Մար-տէլի փոստին ամէն շաբաթ օր մին-չև ժամը 19 (կէսօրէն յետոյ ժամը 7): Իսկ Չինաստան և Աւստրալիա զրկուելիքները՝ յուլիս 17էն սկսած 15օրն անգամ մը շաբաթ երեկոյնե-րը, նոյնպէս ժամը 19ին: Հետեա-պէս Եգիպտոսի փոստն ալ կարելի է յանձնել այժմ ամէն շաբաթ երեկոյ, Բօր Սահրի գծով զրկուել համար:

ՖՐԱՆՍԱԻ ՀԱՅ ԿԱՄԱՌԱՌՆԵՐԻ ԿԵԱՆՔԵՆ

Ի ինչ, 4 յուլիս 1915

Երէկ առաւօտ նամակ մ'ստացայ պատերազմի դաշտէն. ինձ ծանօթ Կ.պօլսեցի Արմէն Պօշտի կը դրէ. «Թունիս 16ին յարձակում մ'ալ կա-տարեցին մեր լէժիօները: Թէեւ մեծ արդիւնք առաջ չեկաւ բայց թշնամին բաւական վնաս ստացաւ: Հիմա պաղայանին մէջ Հայ ըլլալով մինակս եմ. զիս ալ միգրայէօղի սէք-սիօնը փոխադրեցին:»

Երէկուան տեղեկագրին մէջ կար-գացուեցաւ ըզրոր լէժիօներու Բա-րիզ երթալը հանգստի համար: Այն Ռուսերը որ կը գտնուէին Լէժիօնին մէջ, պիտի փոխադրուին ֆրանսական բանակները. իսկ Պէլժիգացիք պի-տի ուղարկուին պէլժական բանակ-ներ, Անգլիացիք՝ անգլիական բա-նակը և լէժիօներն ալ Մառօք պի-տի ուղարկուին: Գալով Հայերուս, որեւէ որոշ տեղեկութիւն չունիմ: Տարտանէլէն համող փրաւորներէն ստացած տեղեկութեանս համեմատ, Տարտանէլ մեկնող Հայերն առ այժմ պիտի մնան Եգիպտոսի աէփօն, իբր պահեստի (réserve) հարկ եղած մի-ջոցին պատրաստ: Ներկայիս Տար-տանէլի մէջ կը գտնուին բաւական

Հայեր որոնք իշխողութիւն կամաւոր
զօրք գրուած են. ստանց մեծամաս.
նութիւնը թարգմանի պաշտօնով ու
զարկուած են ճակատ:

Պ. Թորոյում Սարգիսեան, ստացած
նամակիւ համաձայն թէն վերքերը
ապահովակէս բուժուած են, բայց
իր տկարութեան պատճառով դեռ
կը գտնուի հիւանդանոցը և մէկ քա.
նի օրէն թողնուածեամբ (permis-
sion) Մարտէյլ պիտի երթայ պտոյտի:

Վերաւորները մէկ կողմէ կը հաս-
նին dépot, երէկ առաւօտ հասան
վարդան Տէմիրճեան՝ Տրապիզոնցի,
Սամուէլ Չէքեմեան՝ Մալաթիացի,
Մկրտիչ Փափազեան՝ Իզմիրցի,
Սլավար Նաղարեան՝ Մշեցի, Սիմոն
Ճամհարեան՝ Վանեցի: Ասոնք թողու-
ածութեամբ Մարտէյլ գնացած էին
պտոյտի: Թէն վերքերնին բժշկուած
է, բայց իրենց տկարութեան հա-
մար, ըստ բժշկական քննութեան,
մէկ քանի օր հանգիստ պիտի ձգ-
ւին: Նաեւ հոս կը գտնուին Գրիգոր
Ներսէսեան՝ Պոլսեցի, Մամասեան՝
Ալեքի, Միլքոն Յովհաննէսեան...
Սուրբասեան. ասոնք կապուեն Տար-
սանէլ մեկնելու եռանդով, բայց դեռ
որոշում չը տրուեցաւ: Այս Տարտա-
սանէլի խնդիրը զինուորներու հա-
մար մտաւորանքութեան նիւթ կաղ-
ւած է:

Մենք ալ կամաւորներ ունինք
պարմանքի առարկայ: Անշուշտ կա-
մաւորներ ունենալը մեզի պատիւ է,
բայց ինչ մեծ պատիւ պիտի ըլլար
եթէ հայկական առանձին խումբ մը
ունենայինք: Կարծեմ այս մասին
ամէն ոք համամիտ է և ոչ ոք կը
զլանայ կրցածին չափ իր ջանքերը
ի դժուար գործին, այլ կաշխատի այս
զորքը իր սուրբ նպատակին հաս-
ցնելու: Այս է հայ կամաւորներու
գլխաւոր փափաքը:

Անգլիական Վ.Ա.Ս.Բ.Ե.Ա.Ս.

Անցեալ հինգշաբթի օր խմբա-
գրութեանս զբաղենեկին մէջ այցե-
լութիւնը բնորոշեցինք Ֆրանսա-
կան բանակի հայ կամաւոր զինուոր
Տ. Օհան Ականեանի (խորհրդացի)
որ մայիս 9ին և 10ին Գերմանացի-
ներին զէմ մղուած յաղթական կը-
ռիւներին մէջ վերաւորուած լինե-
լով անկէ ի վեր կը դարձանուէր
հիւանդանոցին մէջ և այժմ առողջա-
ցած լինելուն համար 7 օրեայ ար-
ձակուրդ տրուած է իրեն: Մարտէյլ
գարով իր բարեկամների մօտ ան-
ցունելու համար, ի հարկէ շատ հե-
տաքրքրական էին Տ. Ականեանի
պատմածները պատերազմի զանա-
զան տեսարաններէն. բայց առիւ
հետաքրքրաշարժ և զարմանալի նո-
րութիւն մը կը ներկայացնէին իր և
որիչ կամաւորների շինած մատա-
նինքը և այլ արհեստական նորու-
թիւններ ներկայացնող առարկայնե-

րը, գրէթէ առանց ունի գործիքի
աշխատելով խրամատներին մէջ պա-
րապ մնացած միջոցներին և իրենց
նախնական նիւթեր հայթայթելով
Գերմանացիների արձակած գնդակ-
ներէն: Հայերի այդ ձեռագործ ա-
ռարկայներ Ֆրանսացիներէն ալ շատ
լաւ գնահատուելի են:

Տ. Ականեանի հիւրընկալ բարե-
կամը Տ. Շահէն Տէր Պողոսեան այս
առթով մեզ յայտնեց թէ հայ կամա-
ւոր Կարապետ Մարտիրոսեան
(Մաղկեբոյցի) մեռած է դժբաղդա-
պէս:

Ա.Ջ.Ու.Թ.Ի.Ն.Ն.Ե.Ր.Ի ՀԱՄԱՌՈՂՈՎ ՓԱՐԻՋԻ ՄԷՋ

Պէտքի, Պուլկարի, Ռուսական
Սերպի, Հայաստանի, Պոնտի, Ա. Է-
րաս Լօրեն, Տանձարգի, Իրանտաի,
Ֆինլանտաի, Լիբանանի և այլն երկրների
ազգութիւնների ներկայացուցիչներ որոնք
յարած են Ազգութիւնների Միութեան
(Union des nationalités), յունիս 27ին
Փարիզի մէջ գումարուած մ'աւանդան նա-
խագահութեամբ Տ. Բէնլիւէի որ անդամ
է Ֆրանսական Կանադին (Institut) և Տ.
Ալենսոպոնի՝ Սորբոնի մեծանուն դասա-
խօսին (professeur):

Տ. Բէնլիւէ բացատրեց թէ ինչ զգա-
ցումէ ներշնչուած է այս նոր կազմակեր-
պութիւնը և ինչ է իր նպատակը: Տ.
Ալենսոպոն բացատրեց թէ ներկայ պատե-
րազմը խորապէս պիտի փոխէ եւրոպա-
կան ազգութիւնների կեանքի պայմանե-
րը: Ապացուցեց թէ Գերմանիայի կառա-
վարութիւնը սատարիկ թշնամի է ազգու-
թիւնների սկզբունքին:

Տ. Կերոֆ բացատրեց Պուլկարների
տեսակէտը Պալքանեան տէրութիւններին
միջև ծագած անկամաձայնութիւններին
վրայ, բողոքեց Պուլքէի դաշնագրին դէմ՝
զայն հակառակ համարելով ազգութիւննե-
րի սկզբունքին և պահանջեց որ Տօպու-
նան և Մակեդոնիան յետ արուին Պուլ-
կարիան: Սերպ Նովաքովիչը և Պուլեն
Տապովիչին ձառեր խօսեցան որոնք ջերմ
մափաճարութիւններով ընդունուեցան:

Ազգութիւնների անկախութեան համա-
ժողովը իր երկրորդ նիստն ունեցաւ Տ.
Ալենսոպոնի նախագահութեամբ Սօրիէզէ
Սալանդի ապարանքին մէջ:

Բազմաթիւ տանտաքաններ խօսեցան
այնուպէ: Օրիորդ Բուվրո յայտարարեց
Ֆինլանտացիների պահանջները: Տ. Չո-
պանեան պահանջեց թիւքքանայատուսի
խնայալարութիւնը: Տ. Բէնլիւէ պալ-
թիկեան նախագահների ինքնավարութիւնը:
Տ. Թոմիչ խօսեցաւ ի նպատակ տերապիան
պահանջներին: Տ. Փուրին ի նպատակ
Լիթւանիայի, և այլն: Վերջապէս Տ. Բէն-
լիւէ բանաձեւեց այն յոյսը թէ խաղաղու-
թիւնը պիտի նախագործէ բոլոր ազգու-
թիւնների իրաւունքները:

Համաժողովը իրարմէ բռնուելու ա-
տեն որոշում մը տուաւ, որի համեմատ

1. Իւրաքանչիւր ազգութեան հոգերի
սահմանադրումը պէտք է որ ապագային
մէջ հիմունք բնակիչների կամքին վրայ:

2. Եթէ անտեսական պայմաններ չթոյ-
լարեն առար, երաշխաւորութիւններով
պէտք է ապահովել գոնէ օր իրենց լեզուն
և կրօնը պիտի յարգուին:

3. Չէզոք երկրները պէտք է այսու հե-
տեւ դրուին այն բոլոր տէրութիւնների
խնամակալութեան տակ որոնք միջազգա-

յին իրաւունքի յարգուելուն հոգ կը տա-
նին:

4. Այդ միջոցն երաշխաւորութիւնը
պէտք է գործադրուի Դանթերի և Կ. պու-
սի պէս աշխարհագրական դիրք ունեցող
տեղերի վրայ որոնք միակ տէրութեան մը
յանձնելը վտանգաւոր կը լինի:

ԲՈՒՆԻՍԻՆ ԽՈՍՏԱՅՈՒԱԾ ԻՆՖԵՍԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ռուս կառավարութիւնը Նիկոլա
մեծ դքսի կողին մէջ Բոլոնիային եղած
խոստումները իրագործելու միջոց-
ները խորհելու պաշտօնով Յանձնա-
ժողով մը կազմեց Բոլոնիայի անձ.
նաւորութիւններէ և ռուս պաշտո-
կան անձերէ խառն: Այդ ռուսներ-
ունական խառն յանձնաժողովն իր
խորհրդակցական նիստեր սկսեց յու-
լիս 5ին, վարչապետ Տ. Կորէմիլիքինի
նախագահութեամբ:

Յանձնաժողովին Բոլոնիայի ան-
գամները ուղերձ մը հեռագրեցին
Նիկոլա Բ. Կայսրին շնորհակալու-
թիւն յայտնելով այս յանձնաժողովի
կազմութեան համար և յայտարա-
րելով որ Բոլոնիայի ժողովուրդը որ
ռուս ժողովուրդին հետ մէկտեղ կը
կուրի ընդհանրական թշնամիին դէմ,
իր ոյժն ու քաջութիւնը կը ստա-
նայ իր ունեցած այն հաստատուն
հաւատքէն թէ քաջամարտիկ ռուս
զօրաբանակն անպարտելի է և լու-
սաշող ապագայ մը պիտի ծագի Բո-
լոնիայի ժողովուրդին համար Ռուսիայի
վիճակների պաշտպանութեան տակ:

Յարը պատասխանած է այդ հե-
ռագրին. «Շնորհակալ եմ Բոլոնիա-
յի պատուիրակների յայտնած հա-
ւատարմութեան զգացումներին հա-
մար և եռանդով կը մաղթեմ յաջո-
ղութիւն այն աշխատանքին որին
ձեռնարկուած են իրենց ծննդավայրի
բարեկամման համար:»

ԿԱՅՈՒԹԻՆԸ Կ.ՊՕԼՍԻ ՄԷՋ

Տէտէադաճէն կը հաղորդեն յնա-
28ին.

«Կ.պոլսէն այստեղ հասած երկու
Յոյներ հետեւեալը կը պատմեն այդ-
քաղաքի կացութեան մասին:

«Թիւրքերը կը շարունակեն ոտ
նակով ընել Պատրիարքարանի ա-
ռանձնաշնորհումները: Հակառակ
Պատրիարքի բոլոր բողոքներին,
Ալեքսանդր վարդապետը տակաւին
բանտն է:

Կրթական նախարարը, նոյնիսկ
առանց պատրիարքարանին խմբը-
նելու, չըլարեալական մը զրկած է
յոյն դպրոցների տեսուչներին, հրա-
մայելով ջնջել «Յունական Դպրոց»
վերտաճութիւնը և անոր տեղ
գրել թիւրքերէն «Բում մէթէպի»:
Գրաքննութիւնը օրացոյցների մէ-
ջէն վերցուցած է Սուրբ Կոստան-
դիանոսի տօնը և կառավարութիւնը
արգելած է տօնել Կոստանդին թա-
ղաւորին տարեգարծը:

Կ.պոլսի քաղաքապետը նորերս
որոշեց որ պատերազմիկ ազգերի
լեզուով եղած բոլոր նշանագրու-

թիւնները, արձանագրութիւնները
վեց օրի մէջ ջնջուին և փոխարին-
ւին թիւրքերէն արձանագրութիւն-
ներով: Յոյները, հայերը և հրեայ-
ները իրաւունք ունին իրենց լեզ-
ուով փոքրիկ գրութիւն մ'ու-
նելոցնել թիւրքերէն մեծ տառե-
րով մակագրութեան մը ներքին:
Այսպէս, Կ.պոլսը ուր յոյս խա-
նութների ցուցատախտակները
Ֆրանսերէն էին գրուած, լեզու մը
որ ամէն մարդ կը հասկնար, այլեւ
միջազգային քաղաքի մը երկուքը
չպիտի ներկայացնէ: Կ.պոլսի շրջա-
կանների բոլոր Յոյները արտաքրտած
են իրենց գիւղերէն և փախած մայ-
րաքաղաքը, ողորմելի վիճակի մը
մէջ, զուրկ ամէն բանէ և դպրոցնե-
րին մէջ պառկած:

Դաշնակիցների ընդժողովայնիին
վախը համակած է յոյս մարերը:
Չօրքերը Կ.պոլսի արուարձաններէն
մէկ տեղէ ուրիշ տեղ կը փոխադ-
րուին քողաքացի ճամբորդների
հետ խառնիլուստն, «Շիրքէթը
խայրիլէ» և «Մահուտէ» ընկերու-
թիւնների շոգենտներով, որոնք
վտարի և իշխանների կզգինները
կերթեկեն:

Տարտանէլէն վերաւոր փոխադրող
նաւերը դաշնակիցների ընդժողովա-
յնեքէ նշմարուելէ ապահով լինելու
համար, փոխանակ Կարմիր-Մահի-
կի՝ Կարմիր խաչի դրօշակ կը պար-
զեն:

— Աթէնքէն յուլիս 6ին Հոմի
«Գօսիէրէ տ'իդալիա» լրագրին
տրուած հեռագիր մը կիմայնէ թէ
Կ.պոլսի մէջ ապստամբութիւն մը
ծագեր է եղեր և թէ բազմաթիւ
պալատներ, օթեաններ և տուններ
կրակի տրուել են եղեր:

— Կ.պոլսի մէջ, տեղական իշխա-
նութիւնների ջանքերին հակառակ,
սատարի տարածուել է մորթեալ
ժանտառնեղը (typhus exantématique).
Սուլթանի փեսայներէն իսմայիլխա-
լիլ պէյ ալ նոյն հիւանդութենէ բըռ-
նուելով մեռել է:

ՏԱՐՏԱՆԷԼ

Աթէնքէն հաղորդած են յուլիս
4ին. «Կ.պոլսէն վտահալի աղբիւրէ
հաղորդուած տեղեկութիւններին հա-
մեմատ, Թիւրքերը կը զօրացնեն
Էրկէնէ-Չէքքէսթօյի գիծը և ան-
կէ անգին ալ, վախճալով որ Պուլ-
կարիան կը գործակցի դաշնակից-
ներին, Կալիպոլիի թերակղզին մէջ
պաշտպանութեան նոր գիծ մը
պատրաստուած է նոյնպէս Չաթալ-
ճաէն անդին:

Բազմաթիւ վերաւորներ անդա-
դար կը բերուին Կ.պոլս. ռուսի
ժողովուրդն ալ խորապէս յուզուած
է:

— Ֆրանսական «Գարթամ» փո-
խադրանաւը յուլիս 4ին հելլէս հըր-
ւանդանին տակ ընդժողովայն մը դոր-
փիլահար լինելով ընկղմեցաւ: 66
նաւազներ աղատուեցան, 6ը միայն
անյայտացան:

— Մինչև յուրիս 2 հազարգումս
պաշտօնական տեղեկութիւններէն կը
հաստատուի որ Թիւրքերը մի քա-
նի անգամ կատաղաբար ուժգին յար-
ձակութիւն ըրեր են անդիւրական
զօրքերին վրայ և ամէն անգամին
ալ մեծ կորուստներով յետ մղուեր
են։ Գերմանացի սպայները ընկող-
վէրով կը սպառնան սպանել այն
զօրքերը որոնք կը դանդաղին յա-
ռաջանալ։ Սար ու ձոր լցուեր են
Թիւրք զօրքերի դիակներով։ Էնկէր
փաշան ինք ստանձներ է Տարտա-
նէլի զօրքերի ընդհանուր հրամա-
նատարութիւնը։ Չորոյց կայ թէ Լի-
ման Ֆօն Սանտէրս փաշան ծանրա-
պէս վիրաւորուած է։

— Թիւրքերը յուրիս 4ին թնդա-
նօթածգութեամբ և հետևակ զօրքե-
րի յառաջնադասութեամբ կատաղի
յարձակում մ'ըրին Ֆրանսական ա-
ռաջին դիմերին վրայ։ Բայց Ֆրան-
սացիները հզօր թնդանօթածգու-
թեամբ, հրացանածգութեամբ և
միդրայէօզներով գետնին վրայ դէզ
առ դէզ դիմաւալ թողուցին յար-
ձակողներին մեծ մասը։ Թիւրք զրա-
հաւոր մը որ կը պաշտէր Մայտոսի
և Չանագի միջի, մասնակցեցաւ կըռ-
ւին, ինչպէս նաև Թիւրք օդաչու-
ներ։ Երեկոյեան դէմ դաշնակիցների
15ի չափ օդաչուներ սաւառնեցան
Չանագի թիւրքական օդաչուների
կեղծոնին վրայ և բազմաթիւ ուռւ-
բեր նետեցին ու ֆուսքեցին Թիւրք
սաւառնակների գլխաւոր կայարանը։

— Լոնտոնի «Տէյլի Նիւս»ի ստա-
ցած տեղեկութիւններին նայելով,
Տարտանէլի մէջ Թիւրքերի կորու-
սած զօրքերի թիւը կը հասնի
180.000ի։

ՀԱՄԵՐՈՂԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱՋՄԸ

Գերմանիայի դատաւարանի իշ-
խանին պոռոտախօսութիւնը թէ
օգոստոս 4էն առաջ Արևոնի Ֆրան-
սական դիմերը ճեղքելով պիտի յա-
ռաջանայ, ծիծաղելի անյայտութեան
մը մասնուած է։ Տասը օր շարու-
նակ ահեղ փորձ մը ըրաւ Ֆրանսի-
ական փարիի և Կրիւրի անտառին միջև,
Ֆրանսական դիմերը ճեղքելու հա-
մար։ 45.000 զօրք համախմբած էր
4 հազարամէդր ուղղմանակաւ մը
վրայ և անընդհատ ուժակոծութե-
նէ յետոյ, որի միջոցին ահաբեկ քա-
նակութեամբ պայթուցիկներ և շն-
չահեղձող ուռւներ ալ գործածուե-
ցան, իր զօրքեր դիմեր և ցերեկ
յարձակել ստաւ Ֆրանսական խրա-
մաններին վրայ։ Բայց իր բոլոր
այդ ջանքեր անյայտ կեցան, ար-
դիւնքը եղաւ անուշադէմ 10.000
գերման զօրքերի կորուստը։

Պէլժիդի մէջ, անգլիական զօր-
քերը Ֆրանսական թնդանօթների
գործակցութեամբ դրուեցին գեր-
մանական մի քանի խրամաններ
փլուզելի հարաւարեմութեամբ, ջրանց-
քի արեւելեան ափին վրայ։

Անգլիական նաւատորմը «Կսեր»
պաշարել Յունաստանի ծովեզերքը,
փաստեր գտած լինելով որ Թիւր-
քերն ու Գերմանները շարաշար կօզ-
տուին Յունաստանի չէզոքութենէն։

Վերին Ալբրիական ծովին մէջ յու-
րիս 8ի առաւօտ խաղական Ալալֆի
յաժանաւը դորփիւհար եղած է
աւստրիական ընդծովեայէ մը։ Գրե-
թէ բոլոր նաւազներն ու սպայները
ազատուած են։ Նաւին հրամանա-
տարն ամէնէն վերջը թողած է նաւը։

Մարտանաւի մը կորուստը որ-
չափ ալ տխրաւոր լինի, պատե-
րազմական տեսակէտով շատ փոքր
խուժիւն չմտցունէր խաղականին
պէս հզօր նաւատորմի մը վիճակին
մէջ։ Այնպէս որ աւստրիական նաւա-
տորմը պատերազմի սկզբէն ցարդ
խոհեմութիւն համարած է փօլաի
նաւահանգստին մէջ փակուած մնալով
դուրս չել ել։

Խաղաղիւններն այժմ թէև կամաց
կամաց, բայց միշտ կը յառաջանան
աւստրիական զարակաւն հողին վրայ։

Մօնթէնէկրօցիները գրաւեցին
Ալպինիայի գլխաւոր քաղաքը Դըթ-
տրան։ Կաթոլիկ և իսլամ բնակիչ-
ները ուրախութեամբ սղեւորուած
ընդունեցին զիրենք։

Ֆրանսական յաժանաւ մը ուժա-
կոծեր է Ալէքսանդրէթի (Կիլիկիա)
գերմանական հիւպատոսարանն ու
անոր վրայ պարզուած դրօշակը,
զգուշանալով որ ուրիշ ոչ մէկ տան
ֆուսք հասնի։

Ռուսերին կալիցիսէն յետ քաշ-
ւիլը այնպէս կարծել տուած էր յու-
ստանիներին թէ Ռուսիան յաղթուե-
լու վրայ է։ Բայց անոնք որ ծա-
նօթ են Ռուսերի ուղղմանակաւ
չարժուաններին, անոնց նահանջը նոյն-
պէս վտանգաւոր կը գտնէին իրենց
թշնամիներին համար որչափ յառաջ-
խաղացումը։ Մինչև յուրիս 5 Ռու-
սերը շարունակեցին յետ քաշուել
կալիցիսէն և Աւստրիականները
քաջալերուած յառաջացան մինչև որ
գետնին ինկան թակարդին մէջ։
Ռուսերը յանկարծ սկսան դաւնալ և
թշնամիի ձախ կողմին վրայ ուժգին
յարձակելով՝ ամբողջ զօրաբաժին մը
ցիրուցան փախուստի ենթարկեցին,
2000 գերի բռնեցին և ութ թնդա-
նօթ ու միդրայէօզներ առին։ Աւս-
տրիականներին ունեցած կորուստը,
սպաննուած և վիրաւոր, 12.000ի կը
հասնի։

Ռուսական Բոլշևիկի ամբողջ ուղ-
մանակաւ մը վրայ, Լիպկէն, Բատով,
Ռուսերը յաջողութեամբ յետ կը
մղեն թշնամին և շատ մը գերիներ
կը բռնեն։ Հազարաւոր աւստրիկե-
րն ան վիրաւորներ անգաղար կը

բերուին Եւփրով, Բրզէմիալ և Լէմ-
պերկ։

Ռուս զօրքերը Օրժէնտովքա գե-
տին անցնելով և յառաջանալով Տիւ-
դրիցաի երկարութեամբ, սոսկալի
հարուածներ տուին թշնամիին։ յու-
րիս 5էն 7, այդ 3 օրերի մէջ,
11.000ի չափ գերի բռնեցին և մի
քանի տանեակ միդրայէօզներ ու
դրօշակ մը գրաւեցին։ Այդ երկրա-
մասի մէջ Աւստրիականները կը նա-
հանջեն այժմ և Ռուսեր կը հալածեն
զիրենք։

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆԵՐ

«ԱՐՄԵՆԻԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՆԵՐ»-ԻՆ

«Արմէնիայի Օժանդակներէն կան
ոմանք որ ոչ իրենց պարտականու-
թիւն կը կատարեն կանոնադրին
համեմատ, ոչ ալ գրութեամբ մը
յայտնած են թէ «Արմէնիայի Օժան-
դակութենէն հրաժարած են։

Ուստի կը պարտաւորինք զեկու-
ցանել ըլլոր «Արմէնիայի Օժանդակ»-
ներին թէ անոնք որ մինչև առաջի-
կայ օգոստոս ամսին վերջը չեն կա-
տարեր իրենց «Արմէնիայի Օժանդա-
կ»ութեան պարտականութիւնը կա-
նոնադրի շրջ յօդուածին համեմատ
և կամ իրենց հաշիւ կարգադրելու
համար պայմանաժամ մը չեն որոշե-
րապահովագրուած նամակով մը, «Ար-
մէնիայի Օժանդակ»ութենէն հրաժա-
րած պիտի նկատուին, որով կը
դադրի իրենց պարտականութեան
հետ նաև իրենց իրաւունքը։

Խմբագիր. անօրէն
Արմէնիայի լրագրին
Մ. ՓՈՐՈՒՅԱԼԵԱՆ

ԾԱՆՈԹ ԳԻՐԲԵՐ

Արմէնիայի խմբագրատան մէջ ծախու-
կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հետևեալ
գիրքերը, որոնց արժեքները նշանակուած
են իրենց առջև։

Մարտէլէն զուրս զրկելու ճանապար-
հածախքը գնողին վրայ է։ Ուստի հաշ-
ւի գիւրութեան համար կը նշանակենք թէ՛
Մարտէլի մէջ ծախուելու գինը և թէ՛
փոստով ուրիշ քաղաք զրկուելու գինը։
(Այս վերջինները փակագծի մէջ գրուած
ներն են)։ Արժեքը կանխիկ չստաց-
ւած գիրք չըրկուի։ Արձանագրուած (re-
commandé-registré) ծրարով ստանալ
ուղղորդներ պէտք է 25 սանդիմ աւելի զըր-
կին իւրաքանչիւր ծրարի համար որ 2 քի-
լօն աւելի պէտք չէ կռն։

Մ. Վարձապետեան. ՅՈՒՆԻԿԵ ԶԼՅ.
ԹՈՒՆԻՆ ԳՐԱԿԵՐԱՊՈՐԿ (յաժանալագ)
5 ֆրանք. (Մարտէլէն գուր. ճանա-
պահովագրով 5 ֆր և 60 սնդմ)։

Հ. Գ. Մ. Նիկիթեան. ԳԻՐԲ ԿԱՄ ԵՂ-
ւած ԳԻՐԵԼՈՒ ԱՐՈՒՆԵՍԸ. Յաւել-
ւած՝ ԳԻՐԲ ԿԻՐԴԼՈՒ ԱՐՈՒՆԵՍԸ.
Գին 1 ֆր. 40. (ճ. 1 ֆր. 50 ս)։

Հ. Գ. Վ. Գ. Գիւնթապեան. ՊԵՏԱԿԱՆ
ԹԻՒՆ ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵՒՆ. Հաւար
Ա. Ի սկըրանէ հայ լրագրութեան
(1794) մինչև 1860. (Մէկ լուսա-

տիպ պատկերով)։ Վիէննա. 1893.
2 ֆր. և 50 սնդմ. (2.70)։

Հ. Երեմեան. ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ԱՐՁԱԿ
քնար 1909-1913 (Ուրուշան ծառ-
կանունով գանադան թերթերի մէջ Հ.
Ո. Երեմեանի բանաստեղծական ստեղծ-
գրածներէն ընտիր հատարածոյ մէջ
230 երեսներէ բաղկացած և գեղեցիկ
թղթի վրայ տպագրուած) 4 ֆր. (4.30)

Հ. Ա. Գոնտարճեան. ՆՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՒՆ
ՐԱՆ ՆԱԽՆԱԿԱՆ և Երկրորդական
գիրքաց համար. ՈՅԴԵՍՏԱՆ. Մաս
Ո. Վենետիկ 1913. (Ընտիր հատուած-
ներ պարունակող պատկերազարդ
գիրք մ'ընթերցանութեան համար
Գին 1.20 (1.40)։

Դոյն Մաս Բ. (ՈՅԴԵՍՏԱՆ և Նոյն
Ընթերցարան) այս Բ. մասը 320
երեսներէ բաղկացած սոսուտը հատու-
մէ որ կը պարունակէ գանադան
գրագէտների գրի արդիւնքներէն
ընտիր հատուածներ ընթերցանու-
թեան համար, ոտանուոր կամ ար-
ձակ, և գորգարուած է բաղմամբիւ
գեղատիպ պատկերներով, ուռւք գու-
նաւոր, շատերն ալ կը ներկայացունեն
հայկական դէմքեր և հետաքրքրաշարժ
տեսարաններ։ Ո. միայն գիրքաց
կանների համար ընտիր ընթերցարան
մէ, այլ և գրական ճոյսի ունեցող
ամէն անձի ընթերցման յանձնարարելի։
Գին 2.35 (ճ. 2.70)

Գեորգ-Մետրոպ. ՔՐԻՍՏՈՆԵՆԻԹԻՆ
ՄՈՒՏՔԻՆ Ի ՀԱՅՈՒ ԴՐԵԿՈՐ ԼՍԱՄԱ-
ւորէն առաջ. (Քննական ուսումնա-
սիրութիւն)։ Գին 1 ֆր. 25 (1.35)։

Գեորգ-Մետրոպ. ՈՒՐԱ ԱՐ ՏՈՒՆ ԿԱՄ
Հայաստանի նախորդ իրերը և իրենց
քաղաքակրթութիւնը (Քննական ու-
սումնասիրութիւն)։ 2.50 ֆր. (2.75)

Մ. Վարձապետեան. ՃԵՐԼՈՒՆԻՅ ՄԵՆ
ՌԵԼԸ. Աւանդալէպ՝ հարիւրամեայ Տօ-
նիկէն պատուած։ Տպագ. Մարդուան-
կաղմուած) 2 ֆր. (2 ֆր. 25)։

Բակոյրան. Կիպրոս կղզի (Ա. Աշ-
խարհագրական և պատմական տեսու-
թիւն. Բ. Հայ գաղթականութիւն)։
1 ֆր. 25 (1.35)։

Ինչպէս ամէն լրագրներ, Արմէնիան
ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակե-
ու համար. անոնք որ պէտք կունենան
Արմէնիայի միջոցով մէկի մը գլխում ընել
կամ մի բան յայտարարել, պտտաւոր ենք
ընդունիլ իրենց ծանուցումներ, բայտ լրա-
գրական սովորութեան։ Ծանուցումներ
գինը նշանակուած են Արմէնիայի ճա-
կատը, տառի վրայ հաշուելով. 1 երկա-
թագրի (զլխագրի) համար 2 սանդիմ և 1
բոլորգրի համար 1 սանդիմ 3 անգամ
զրուելիք ծանուցումի գինն վրայ 0/0ին 10
գեղը կը լինի. 10 և աւելի անգամներ զըր-
ւելիք ծանուցումի գինն վրայ 0/0ին 30
գեղը։ Սակարկութիւն չընդունուի։

ՏՆՈՒՆ — ՄԵՐԱԿԻ
Մ. ՓՈՐՈՒՅԱԼԵԱՆ
ՄԱՐՏԵԼԼԵ

Հայերէն Տպարան Մ. Փորթապետեան
Le Gérant : François CARRIÈRE.
Marseille. — Imprimerie du Midi